

Stand van zaken monitoring verspreiding zonnebaars en blauwband

Jan Kranenbarg, RAVON

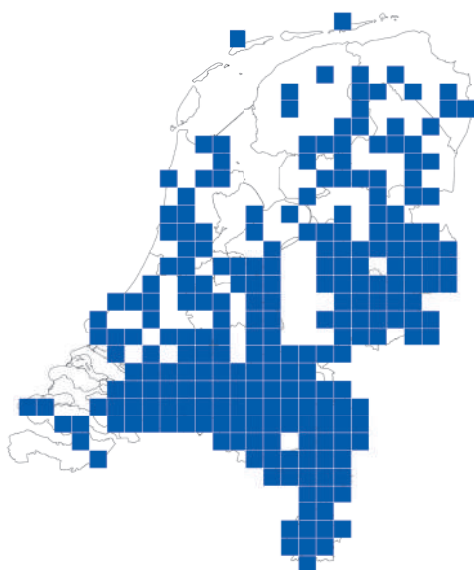
Op de lijst van invasieve exoten, vastgesteld door de Europese Unie (“Unielijst”), staan twee zoetwatervissoorten die in Nederland voorkomen. Het gaat om de blauwband (*Pseudorasbora parva*) en de zonnebaars (*Lepomis gibbosus*). De verspreiding van deze soorten in Nederland wordt door RAVON voor het ministerie van LNV in beeld gebracht.

In beeld brengen verspreiding

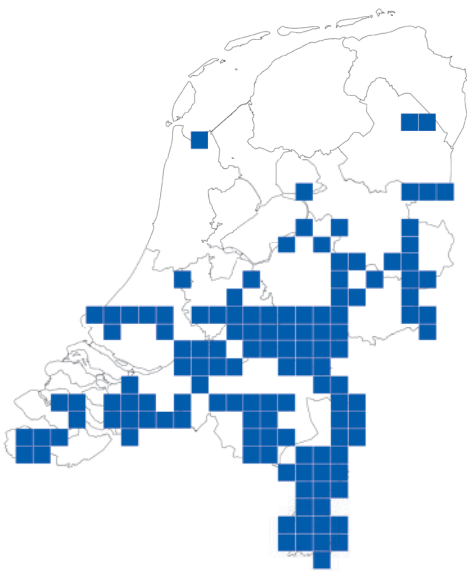
Voor de soorten die op de Unielijst staan heeft Nederland een rapportageverplichting. Hiervoor is het noodzakelijk om de ontwikkelingen in de verspreiding van de soorten op 10x10 km-hokniveau in beeld te brengen. Sinds 2018 zijn exoten onderdeel van het NEM Meetprogramma Zoetwatervissen, dat door RAVON gecoördineerd wordt. Naast zonnebaars en blauwband wordt er ook uitgekeken naar de Amoergrondel (*Perccottus glenii*), die nog niet in Nederland is aangetroffen. De vrijwilligers die actief zijn binnen het meetprogramma, maken gebruik van een RAVON-schepnet dat zeer geschikt is om deze exoten, die leven in de oeverzone, te inventariseren. Vanuit het meetprogramma worden daarnaast ook de vismonitoringsgegevens van de waterbeheerders (RWS en waterschappen) opgevraagd, die zij onder andere verzamelen voor de Kaderrichtlijn Water. Op deze manier ontstaat een zo volledig mogelijk beeld van de verspreiding van deze exotische vissoorten in de verschillende watertypen van Nederland.

Zonnebaars

De zonnebaars komt uit Noord-Amerika en leeft in langzaam stromende tot stilstaande wateren. In verschillende Europese landen, waaronder Nederland, wordt hij al meer dan een eeuw verhandeld als vijver- en aquariumvis. Door loslaten en ontsnappen, is de zonnebaars in het wild terechtgekomen. De verkoop van zonnebaarsen in Nederland is sinds 15 augustus jl. verboden. Als dieren in de handel worden aangetroffen, dan kan dit worden gemeld bij de NVWA. De soort heeft zich begin 20^e eeuw al in Nederland gevestigd. In ondiepere geïsoleerde wateren plant de zonnebaars zich goed voort en hij wordt daar vaak in hoge dichtheden aangetroffen. Met name in vennen heeft de soort een desastreuze impact op amfibieën, macrofauna en de algehele biodiversiteit. De zonnebaars komt inmiddels voor in alle Nederlandse provincies. Hij is in de periode tot en met 2020 in 244 10x10 km-hokken aangetroffen. De soort verspreidt zich goed via beeksystemen, waardoor er met name uit Limburg, Noord-Brabant, Gelderland en Overijssel veel waarnemingen zijn.

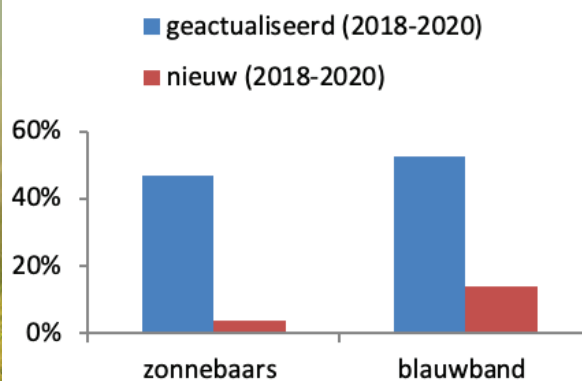
Figuur 1. Verspreiding zonnebaars. (Bron: NDFF) (Foto: Arthur de Bruin)

Figuur 2. Verspreiding blauwband. (Bron: NDFD) (Foto: Frank Spikmans)

Blauwband

De blauwband is oorspronkelijk afkomstig uit Zuidoost-Azië. Door zijn geringe afmetingen wordt hij makkelijk over het hoofd gezien en is hierdoor per ongeluk meegekomen met vistransporten en uitzettingen van karperachtigen. De voortplanting vindt vooral plaats in stagnante, ondiepe delen van het watersysteem. Hier kan de soort in hoge dichtheden voorkomen. De blauwband kan drager zijn van de parasiet *Sphaerothecum destruens*, een eencellige die dodelijk kan zijn voor andere vissoorten. De eerste waarneming in Nederland werd in 1992 gedaan in het Maassysteem. De verdere verspreiding vindt, net als bij zonnebaars, plaatst via beken maar ook grote rivieren; op verschillende plaatsen ook vanuit België en Duitsland. De blauwband komt inmiddels voor in tien provincies. Deze exoot is in de periode tot en met 2020 in 130 10x10 km-hokken aangetroffen. In vergelijking met de zonnebaars valt op dat de blauwband in relatief veel nieuwe hokken wordt aangetroffen. Met name in uiterwaardwateren langs de Maas en Rijntakken wordt de soort steeds meer gevonden.

Figuur 3. Percentage 10x10-hokken van de verspreidingsrange uit de periode tot en met 2017, waar zonnebaars en blauwband in 2018-2020 opnieuw zijn aangetroffen en het percentage dat nieuwe hokken betrof. Noot: niet alle 10x10-hokken worden ieder jaar structureel onderzocht. (Foto zonnebaars: Arthur de Bruin; Foto blauwband: Frank Spikmans)

Meehelpen?

Heb je nog niet ingevoerde waarnemingen van blauwband en zonnebaars, geef ze dan door via telmee.nl of waarneming.nl. Wil je een bijdrage leveren aan de kennis over de verspreiding van blauwband, zonnebaars of andere vissoorten? Meld je dan aan via de RAVON-website of bij Fabian Smith (f.smith@ravon.nl).